

Masivní granity umožňují vylamování velkých bloků – monolitů. Stěny vylomených žulových kvádrů jsou vlastně **systemy odlučnosti** různé kvality, podle kterých se žula vylamuje. Tyto tři "strany kamene" rozlišují kameníci již od pradávna a říkají jim dobrá strana, špatná strana a honové plochy. Geologové je označují jako systém puklin SQL.

Pukliny S (sevržené) jsou strmé a obvykle rovnoběžné s plochami toku žulového magmatu, tedy i s protažením jednotlivých minerálních zrn.

Proto se podle nich žula podle potřeby dobře láme (podle kameníků dobrá strana) a vylomené bloky bývají tomto směru delší.

Pukliny Q (otevřené) jsou rovněž strmé, avšak jdou napříč tokovým strukturám a minerálním zrnům. Protože jsou otevřené, bývají často vyhojeny druhotnými minerály (žíly) a kámen podle nich snadno nechtěně praská (podle kameníků špatná strana).

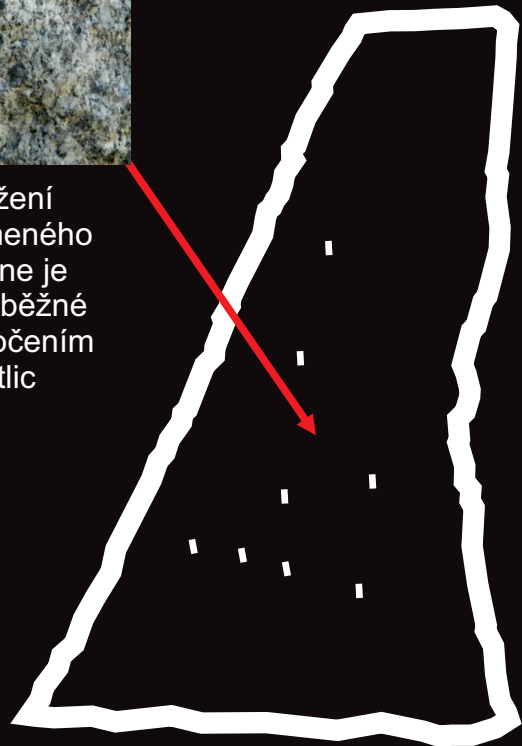
Poslední **pukliny L** (ložní) jsou vždy zhruba vodorovné, resp. mírně nakloněné podle povrchu terénu, což ukazuje na jejich zvětrávací původ. Kameníci je označují jako honové plochy.

Náš mini-obelisk z Řásné u Telče se vylomil nepravidelně, avšak jeho tvar protáhlý ve směru vyrostlic ukazuje na významnou roli puklin S.

Zajímavost: Největší **monolit** kamene, který se v České republice podařilo vylomit, pochází z lomu od Mrákotína. Nyní je postaven na třetím nádvoří Pražského hradu (viz obrázek na další dvoustraně).



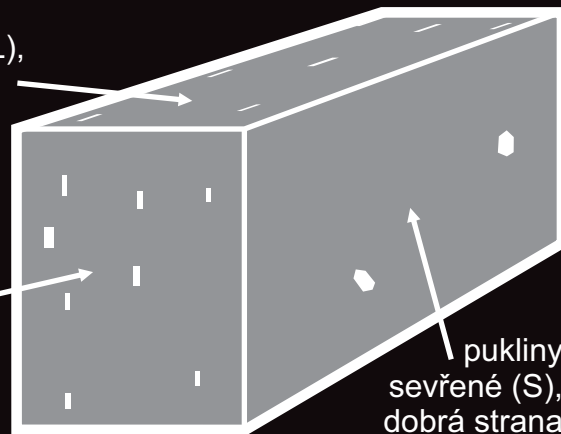
protažení
vylomeného
kamene je
rovnoběžné
s natočením
vyrostlic



J. Koutek vyfotil žulový monolit pro pražský hrad ještě v mrákotínském lomu, omezují jej pukliny sevřené (S) a ložní (L)

pukliny ložní (L),
honové plochy

pukliny
otevřené (Q),
špatná
strana



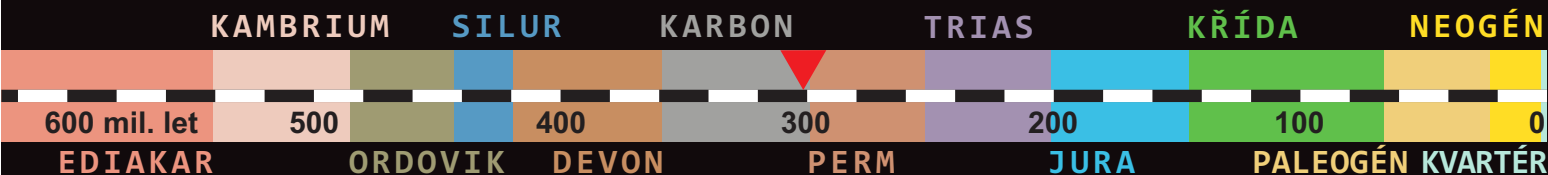
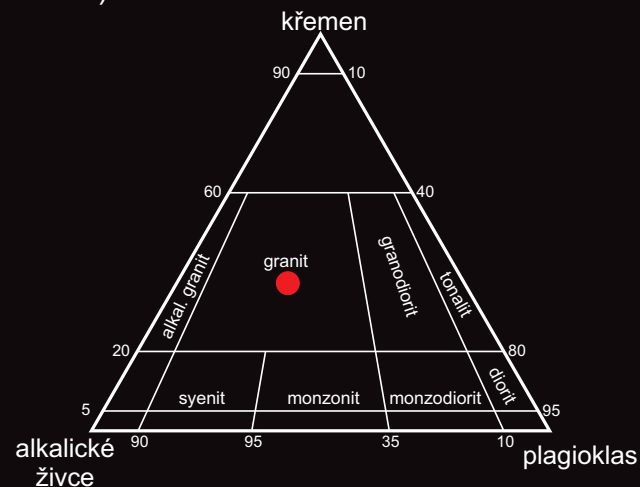
pukliny
sevřené (S),
dobrá strana

Když v roce 1921 prezidentská kancelář vyzvala žulové lomy k dodání sloupu vysokého 30–34 m, dlouho na tuto výzvu nikdo nereagoval. Teprve po více než jednom roce se v prosinci 1922 ozvaly Mrákotínské kamenolomy, že jsou schopny dodat monolit, ale pouze o délce 14–18 metrů. Zakázka byla přidělena a tak na začátku roku 1923 byl v lomu Šedova skála vylomen monolit pro Pražský hrad. Délka dosahovala 18,7 m. Avšak během transportu z lomu na železnici se tento monolit utřhl a přelomil. Jeho delší kus dodnes stojí před emauzským klášterem v Praze, zatímco kratší zůstal v Telči.

Příštího roku (1924) byl v lomu Pod jasánky (později označovaném jako Bínův lom) vylomen další monolit, který však vykazoval řadu porušení, a tak byl roku 1925 vylomen monolit třetí. Ten po vylomení měřil 19 m, avšak při vyzdvihování hydraulickými zvedáky se od něj odlomila horní část, takže zbyla délka jen 15,6 m. Tento kus byl pod svahem ručně opracován do tvaru zužujícího se hranolu a na podzim dopraven do Telče na

železnici a následně do Prahy na Pražský hrad. Monolit byl slavnostně odhalen k 10. výročí vzniku republiky 28. října 1928.

Centrální moldanubický pluton nebyl po utužení granitů významně tektonicky postižen, proto bylo možné vylamovat jednotlivé monolity. Jejich praskání při chybné manipulaci způsobovaly právě otevřené pukliny Q (špatná strana kamene).





Regionální zařazení: Evropské variscidy: zóna moldanubická; Český masiv: oblast moldanubická; centrální moldanubický pluton.

Lokalita odběru: Řásná severozápadně od Telče, občasně činný lom na lomový kámen (Kavex – Granit Holding, a.s.) leží asi 1 km jihozápadně od obce.

Souřadnice: 49° 12,96' s.š., 15° 22,67' v.d.

Monolit na Pražském hradě ► pochází z lomů u obce Mrákotín nedaleko od Telče.

